

РЕЗЮМЕТА НА РЕЦЕНЗИРАНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ

на Симеон Гройсман – кандидат в конкурс за заемането на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 3.6 Право (Обща теория на правото) в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“, обявен в ДВ бр. 57 / 26.06.2020 г.

1. **Право и власт. От неограничената държава до постмодерното върховенство на правата, Сиела, София, 2020, 444 с. (по-долу за краткост: „Право и власт“, позоваванията са дадени чрез използваната в книгата система от параграфи).**

Представеният монографичен труд разглежда съотношението „право – власт“ на плоскостта на понятийния анализ на общата теория на правото, на философскоправните проблеми за ограничаването на властта чрез правото и относимото развитие на правните идеи. Изложението се състои от въведение, седем раздела, заключение и библиографски списък.

Въведението на труда формулира разглеждания изследователски проблем и обосновава насочването на вниманието именно към него. Отношението „право – власт“ имплицитно присъства във всеки акт на правно регулиране, на използване на правата или подчинение на правото. Общият замисъл на книгата се състои във **формулирането на „прокелзенианска“ правна теория по конкретен въпрос** – този за отношението между правото и властта, поставен на границата между общата теория на правото и правната философия.

Първият раздел на книгата е озаглавен **„Методологическа основа на изследването“**. В него са представени основните юридически понятия, използвани в изложението – факт, норма, право, правна норма и правен принцип, субективно право, юридическо задължение (§ 1.); разграничават се научните области на правната теория и философията на правото като науки, моделиращи съответно действащото и търсеното (легитимното, желаното) право (§ 2.). Използваната методология (§ 3.) е представена чрез ролята, отдавана на общонаучната методология за изследването на правото и на прилагането на ценностни позиции в цялостния научен процес на описание и критика на

съществуващото и предписване (моделиране) на дължимото/правилното/нужното. Самостоятелен параграф (§ 4.) е отделен за юридическия като основен за правния позитивизъм и определящ за практически ориентираната обща теория на правото.

Вторият раздел на изследването е наречен „**Право и власт – понятийни основи на проблема**“. Подробно се изследва въпросът, какво представлява властта като социално и нормативно явление (§ 5.), разграничени са видовете власт (§ 6.) с акцент върху фактическите и нормативните власти. Като „вход“ в проблема, дали правото има или няма свой властнически елемент, респективно каква е ролята на властта във формулирането на правното понятие, се анализирана либертарно-юридическата теория на В. С. Нерсесянц (§ 7.). Следващия параграф – § 8., използва сравнителната база на очертаната знакова постсъветска теория на правото, за да направи – с полза за цялостното изложение, цялостен обзор на българските трактовки върху отношението „право – власт“ през и след социалистическата епоха. В § 9. се анализира принудата като ключов от позитивистка гледна точка дефинитивен признак на властовото понятие за правото като система от предписания, гарантирани чрез принуда. Обоснован е възгледът, че елементът на психическата принуда е недооценен, използва се значително по-често от физическата принуда в социалната практика и поради това правото трябва да бъде дефинирано не толкова чрез физическия характер на принудата си, колкото чрез *организирания* характер на правната принуда. В § 10. правото е анализирано като властови ред чрез разглеждането на характеристиките, които установяващата го властова система дава във връзка с идеите за ефективността, централизираността, принудителността и възможността за прилагане на физическа сила. Като своеобразна контратеза на анализа на начина за намеса в живота на индивида чрез принуда, в § 11. са представени принципите, ограничаващи властническото въздействие чрез идеята за легалността. Легалност, наричам типично правния начин за въздействие, който разграничава регулирането въз основа на правото от управлението чрез произвол. В тази насока се проследява значението на понятието легалност и се дава класификация на правотворческите и правоприложните принципи на легалността като утвърдени в западния свят културни очаквания към правния ред. Последните в момента имат статус на валидни правни принципи, прилагани от съдилищата.

Третият раздел на изложението – „**Potestas et Auctoritas**“ разглежда назованото основно разграничение между властовите понятия в западноевропейската култура. Подробно са коментирани неговия исторически произход (§ 13.), съвременни езикови измерения и трудна преводимост (§ 12.).

Разделът „IV. Трите исторически епохи на правото“ служи за обяснение на историческите процеси и типизации, които дават основа за проследяването на мисленето за суверенитета и връзката между властта и правния ред в следващите раздели. За целта е обяснено значението на историческите типизации за правната теория въобще (§ 14.), използвано е руската теоретична конструкция за „разбиране за правото“ (правопонимание) като единство от възглед за определено понятие за правото, тоест за отговора на въпроса „какво представлява правото“ и свързаните с това понятие подходи към предмета, методите и целите на правната наука (§ 15.). На тази база са изведени аксеологическо и инструментално понятие за правото, които са характеризирани като чисти типове и проследени в историческата конкретика съответно на традиционното и модерното право §16.-§17. Текущата правна епоха – що се отнася до западния свят и най-вече до Европа, наричам „постмодерно право“. В § 18. то се проследява с неговите основно инструментални възгледи, но и ярки аксеологически черти, разграничаващи го от модерното право, черти.

Петият раздел на труда е посветен на суверенитета като основно понятие, осмислящо връзката между правото и властта. Проследена е ролята на суверенитета в мисленето за правото (§ 19.), неговата предистория през Античността Средновековието и развитието му през Новото време (§ 20.). Отделен параграф е посветен на определящата роля, която суверенитетът има в позитивистките теории на правото през XIX. век (§ 21.). Подробен анализ е даден на учението на холандския професор Хуго Краббе с неговата идея за суверенитета за правото и на демистифициращата понятието трактовка, която му дава Ханс Келзен още през 20-те години на миналия век (§ 22. – § 23.). Отделно внимание е дадено на суверенитета като визия за отношението между правото и властта във възгледите на неговия най-известен изследовател – Карл Шмит, във връзка с влиятелната му интерпретация, дадена от Дж. Агамбен (§ 24.). След демонстрирането на рисковете на радикализираното учение за суверенитета и противопоставянето му срещу правото по

принцип и принципа на правовата държава в частност се разглеждат съвременните измерения на проблема (§ 25.), свързани с идеята за текущата невъзможност на понятието „суверенитет“, въвеждането на понятието „постсуверенитет“ и нуждата от запазването на част от характеристиките на понятието за суверенитета – например в международното право.

Раздел VI. съдържа основните интерпретационни тези на труда, насочени към осмислянето и използването на Келзеновата теория за правото и предлагането на разбиране за Основната норма в „Чистото учение“ като проекция на властнически отношения, предлагаща ни ясен правносоциологически възглед върху отношенията „право – власт“, „норма/валидност – факт/фактическо“. За целта са подробно представени основите на правния нормативизъм (§ 26.), самата теория за Основната норма и относимата част от множеството ѝ прочити (§ 27. – § 28.). Предложената теза за Основната норма като юридическото значение на една властническа ситуация (§ 30.) е подробно обоснована като идея, която, макар да не е изрично предложена/аргументирана/споделяна от Келзен, може да бъде открита като имплицитно възможна в някои важни пасажии, третиращи отношението „право – власт“ в „Чистото учение за правото“ (§ 29.). В заключението на раздела с Основната норма е сравнено хартианското правилото за разпознаване, в което също се открива ясен властови елемент, относим към представените в труда тези (§ 31.).

Раздел VII. – „Правото като ред от овластявания и ред на овластяване“, прилага формулираните в предходните раздели концепции за правото и властта към основни правни понятия с цел обогатяването на понятийния апарат на общата теория на правото. Предложен е възглед за източниците на правото, разделящ ги на „властнически“ и „невластнически“ източници, на източници-актове и източници – социални практики (между двете разграничения няма пълно съвпадение по елементите им) (§ 33.).

Разгледана и приложена в българския терминологичен контекст е келзенианската концепция за оправомощаващите норми. Подробно се обосновава разграничаването на оправомощаващи и съдържащи се в тях, но неизчерпващи ги овластяващи норми (§ 34.). Разгледани са субективните публични права на държавата и нейните органи с аргументирането на теза за разграничаването на правомощия-права и правомощия-задължения (§ 35.), след което вниманието е насочено към теорията на Виндшайд (§ 36.) за

субективните права като власти и съвременното откриване на властнически и невластнически форми на субективното право в частното (§ 37.) и в публичното право (§ 38.).

Следващите два параграфа (§ 39. – § 40.) разглеждат ролята на постмодерните „силни“ съдилища в съвременния правен ред чрез функциите им по развитие на правото и контрол върху различните власти. Основна тяхна цел в текущия идеологически контекст на правото е гарантирането на „върховенството на правата“ – концепция, която формулирам, за да покажа човешките права като основна ценност, конфигурираща нов тип правова държава (§ 41.). Технологията за съдебен контрол върху властите, която е в основата на стъпаловидната структура на правото е демонстрирана чрез разширяването на понятието за юридическа санкция в (§ 42.), което доразвива възгледа на проф. Живко Сталев за съдебния процес като защита и санкция, пренасяйки го върху структурата на правното регулиране въобще.

Описаните разбирания за функционирането на правния ред за обобщени и дадени като цялостна визия в заключителния § 43., който разглежда правния ред като ред от овластявания и ред на овластяване и представя идеята за съвместното функциониране на правата-власти и правата-невласти като механизъм от **власти**, контролиращи ги **контравласти** и очертаващи сфера на неприкосновена автономия **антивласти**.

Заключителните бележки на труда излагат опасностите на възлагането на държавата на нови и нови власти за социален контрол, превръщащи я в огромен паноптиконичен затвор за настоящото за все по-крути форми на принуда съвременно общество – проблем особено актуален и у нас.

Библиографията на цитираната литература включва 144 заглавия на кирилица и 128 заглавия на латиница.

2. Републиканска законност и извънредна власт: разсъждения върху макиавелисткия прочит на римската диктатура, *Ius Romanum, Iuventutes* 2017, с. 1-12.

Статията разглежда интерпретацията, която Н. Макиавели дава на републиканския институт на диктатурата, приложим в правото на Римската република в коментара си „Размишления върху първите десет книги на Тит Ливий“. Проследяват се връзките на този институт с предвиденото в повечето конституции по света извънредното положение и неговото осмисляне, дадено от Карл Шмит в *Die Diktatur. Von den Anfängen des modernen Souveränitätsgedankens bis zum proletarischen Klassenkampf* (1921).

Заклучението на статията сблъсква в съвременен контекст идеите на Макиавели за правноограничената диктатура, служеща на републиканския дух и шмитианската диктатура, създаваща нов, успореден на правото ред за съхраняването на политическата общност.

3. Правните принципи като целеви правни предписания – В: Научни четения на тема „Правни норми и правни принципи“, съст. Пл. Панайотов, Д. Вълчев, Кр. Манов, С. Гройсман, С.: УИ „Св. Кл. Охридски“, 2017, с. 333-349.

Статията излага цялостно терминологично разбиране в полза на разграничаването на правните норми от правните принципи и използването на понятието „предписание“ (а не на келзенианското „норми“) за обозначаването на правните стандарти за поведение. Правните предписания биват по-нататък подразделени на общи (норми и принципи) и индивидуални (права и задължения).

Въз основа на кантианското деление на хипотетични и категорични императиви и на разбирането, че целта е желано положение, което трябва да бъде достигнато и/или запазвано, се излага разбирането, че правните принципи са общи предписания с категоричен и целеви характер. Чрез правния принцип законодателят установява определена цел като обвързваща за адресатите на правото, а нейното съобразяване става задължително в развитието на всички отношенията в правната система (при общите принципи) или в съответния правен отрасъл.

В заключителния параграф на статията изложеното разбиране за „целевия характер” на принципите е разширено в контекста на целевата теория за правото на Йеринг и отношението между цел и право в теорията на Паунд.

4. Наказателното право като защита на ценности – В: Научни четения в памет на Венелин Ганев и Никола Долапчиев, Пл. Панайотов, Д. Вълчев, С. Гройсман, Кр. Манов, С., УИ „Св. Кл. Охридски“, 2017, с. 292-312. Г7 - Рецензиран научен сборник, вписан в НРСп. на НАЦИД.

Представената статия обосновава ролята на аксиологическия метод в правния анализ и насочва използването му към отговор на въпроса, кой е обектът, защитаван от наказателното право. За целта се анализира развитието в наказателноправната ни наука на господстващото разбиране, че обект на престъплението са определени обществени отношения. Тази идея е аргументирано критикувана като остаряла и – за съжаление, изпразнена от практическо съдържание след отмирането на съществуващата в миналото плътна връзка на правната наука с вече неизучаваната от юристите и ненужна на техните занимания марксистка социология.

Като алтернатива е предложен възгледът, че обект на престъплението са определени ценности. Идеята е проследена у Н. Долапчиев и аргументирана чрез дефиниция на едно ценностнонеутрално понятие за ценност (sic!), базирано на изложеното разграничение между факти и ценности и настояващо, че е възможен обективен анализ на влаганите в нормите ценностни представи, макар че същите не са нито абсолютни, нито универални.

С оглед на изложеното наказателният кодекс е разгледан като кодификация на ценности, криминализацията като ценностен процес, а наказателноправният дебат в обществото – като морален дебат, показващ ни съвременни морални проблеми.

В заключение е разгледан въпросът за формирането на ценностите като процес на социалната психология в рядко изследваната от юристите социологическа теория на Венелин Ганев.

5. Право и власт: диалектика на граничността – В: Право и граници, съст. Д. Вълчев и С. Гройсман, С., УИ „Св. Кл. Охридски“, 2018, с. 163-186.

Статията, публикувана в сборника „Право и граници“ развива в подробности и конкретни примери абстрактна идея, че овластявайки определени субекти правото едновременно с това ограничава властта им, а различните власти – по силата на своето съществуването вече се ограничават взаимно. Властта в крайна сметка също е граница, налагана върху свободата на подчинения. Двойственият характер на правното регулиране, при който **овластяващото нормиране възлага определена власт**, но едновременно с това **нормираното овластяване е и ограничено овластяване**, наричам „диалектика на граничността“ между правото и властта.

Статията концептуализира съотношенията между понятията за власт, право, сила и воля, разграничавайки правни и фактически власти и анализирайки взаимните влияния между последните и правото. С посочването на многобройни примери е демонстрирано и обяснено съществуването на неурегулирани от правото фактически власти, както и на фактически власти, които са в противоречие с неговите изисквания.

Основната норма е разгледана като израз на Келзеновото обяснение за връзката между правото и властта, като точка на съприкосновение помежду им и начин за осмисляне на взаимните им преходи и трансформации. В § 4. се представя един неформулиран по-рано „парадокс на границата между властта и правото“, според който „свободата на действие [да се създаде определена норма] има за резултат самоограничаване на същата тази свобода [заради последващата обвързаност от нормата и за самия законодател]“ (вж. с. 181 и сл.). В този смисъл властническата воля, изказана чрез процедурите, валидизирани от Основната норма, се превръща в норма, ограничаваща същата тази воля чрез проследените етапи на „преход“ от воля в норма, „стабилизиране“ и „отдалечаване“ на новото правило във времето.

6. Властта да се наказва и властта да се възпитава – В: Съвременни предизвикателства пред наказателното законодателство, съст. Пламен Панайотов, Георги Митов, Николета Кузманова, С., УИ „Св. Кл. Охридски“, с. 275-290.

Статията разглежда различните възможни цели на наказанието и се фокусира върху изключителната – в сравнителноправен план, роля, отдавана от действащия НК на превъзпитанието като такава цел.

След предложената концептуализация на различните принципно възможни цели българския модел е разгледан в историческа ретроспекция и спрямо оказалите влияние при създаването му социалистически законодателства. Превъзпитаващата функция е анализирана като изобретение на Просвещението и идеята на Модерността за социалното възпитание като държавна функция. Анализирано е ранното съветско наказателно законодателство, което фаворизира именно превъзпитането през 20-те години на миналия век, докато при наказателноправната реформа в СССР от 1958-1960 г. напротив, възмездие то заема важно място сред целите на наказанието в съветското право.

На този фон е подчертан оригиналният и радикален характер на българския избор за целите на наказанието, направен при приемането на НК през 1968 г. В заключителната част на статията това разрешение е сравнено с някои противоположни тенденции в англоезичния свят и с текущите обществени очаквания за възмездие и увеличаване на интензивността на държавната репресия.

7. Вездесъщата администрация, *Ius Romanum*, 1/2018, с. 548-591.

Статията разглежда понятието „administratio“ и свързаните с него български понятия за управлението, обосновавайки възможността за два принципни типа управление – чрез непосредствени предписания (заповеди) и чрез норми. Управлението от административен апарат чрез система от правни предписания е показано като свойствено за модерната администрация и държава въз основа на социологическия анализ на Макс Вебер, след което са посочени приликите на този модел с древноримските практики. Така се обосновава тезата за съществуването на една „римска домодерна модерност“ в сферата на администрацията.

В заключителната част на статията се демонстрира значението на идеята за „вездесъщността“ на администрацията, разбрана като увеличаване на социалния контрол и значението на административните процеси и законодателната свръхрегулация за социалния живот. На тази база са демонстрирани антиутопичните съмнения, обосновавани от автори като Х. Арндт и Х. Маркузе за рисковете и тоталитарните потенциали на рационално организиран и технологически все по-обезпечен административен контрол върху обществото.

8. Sovereignty of Law and the Legal State: A Contemporary Point of View on the Theory of Hugo Krabbe – In: Rule of Law at the Beginnings of the Twenty-First Century, ed. M. Belov, Eleven International Publishing, 2018, pp. 45-68.

Статията разработва анализа на понятието суверенитет от началото на Новото време до зрялата Модерност, който по-късно беше доразвит и инкорпориран в текста на представената монография.

Проследено е развитието на понятието за суверенитета в теориите на Боден и Русо. Разглежда се ролята на упадъка на теориите на естественото право за понятийното абсолютизиране на държавната власт в учението на Макс Зайдел, след което се проследява анализът, който Йелинек дава на суверенитета, както и появата в творчеството му на идеята за правното самоограничаването на иначе суверенната държава. Развитието на този „правен волунтаризъм“ достига апогей в творчеството на Келзен, според когото една норма може да бъде с произволно съдържание, ако е създадена по валиден за правната система начин. Този възглед и позитивистката школа като цяло се критикува от анализирани трудове на Хуго Краббе, който създава „суверенитет на правото“, за ограничи държавната власт още на понятийно ниво. Подробно се анализира неговата теория, която провитовопоставя властта на правото на авторитарната/абсолютистката власт на държавата (Obrigkeitsgewalt).

В заключение идеята на Краббе с нейния потенциал в полза на демокрацията и гражданското общество се разглежда в съвременния балкански и източноевропейски контекст с оглед рисковете на правния популизъм и референдумната демокрация.

9. За символ(ич)ната власт на българското наказателно право – В: Научни четения на тема „Санкциите в правото“, съст. Пл. Панайотов, Д. Вълчев, Кр. Манов, С. Гройсман, С.: УИ "Св. Кл. Охридски", 2019, с. 403-417.

Статията разглежда използвайки понятието „символна власт“, изградено в социологията на Пиер Бурдийо (1930–2002), като власт да се конструира реалността, да се създава мироглед чрез легитимацията на определени социални представи, включително чрез легитимирането на разделителните линии в обществото. Предложена е възможност за използването на понятието в правен контекст, доколкото всяка правна норма съдържа в себе си оценка, създавайки дължими „правилни“ социални състояния и санкции за „неправилното поведение“. Така в резултат се създава цялостна визия за „добро“ и „зло“, валидна според гледната точка на конкретната правна система. Правото е инструмент на символна власт, която упражнява своето въздействие чрез психологическата сила на юридическото като част от неговата фактическа сила

Изложението обосновава тезата, че именно наказателното право в особено висока степен носи описаните характеристики на символната власт, защото е насочено към широката публика, заявява позицията на държавата по важни морални въпроси и регулира най-крутите намеси в личния живот. Втората част на статията показва, че българското наказателно право понастоящем превръща своята символна власт в символична, доколкото свръхрегулацията и постоянното завишаване на санкциите не дават очакваните от обществото резултати, дискредитирайки възможността на този отрасъл да изпълни отредените му в масовото съзнание функции. Тези закономерности са демонстрирани с помощта на примери от наказателноправния дебат.

10. Legal Realism versus Legal Ideology: On Explanatory Models of Judicial Activism – In: The Role of Courts in Contemporary Legal Orders, ed. M. Belov, Eleven International Publishing, 2019, pp. 139-152.

Статията, представена първоначално като доклад на Еразъм-седмицата в ЮФ на СУ през 2019 г., разглежда проблема за обяснението и критиката/легитимацията на съдебния

активизъм, разбиран като практика на съдилищата да създават нови норми и принципи, творчески интерпретирайки вече установени правни стандарти.

Статията представя идеите на за скептицизма относно нормите и фактите, за да покаже основата на правния реализъм и съответно трудността за пряко „изчисляване“ на правнодължимите резултати без съответните опосредстващи процеси на правна интерпретация при правоприлагането. Обяснението на този процес става възможно чрез концентрирането върху ролята на „силните съдилища“ за разрешаването на „сложните дела“. В тази насока са представени две гледни точки. Според първата всяка правна система има своята идеология – съвкупност от валидни правни принципи, които се осмислят и прилагат от следващите ги съдии. Според правнореалистичния подход интерпретацията на принципите по-скоро е властнически процес на създаването на нови правила от съдилищата, а процесът по интерпретация има много по-(право)творчески характер.

Според „идеалистичния“ подход съдиите споделят правните принципи и се чувстват задължени да ги приложат, а според „реалистичния“ интерпретацията на тези принципи получава своя резултат въз основата на политическия контекст на обществото като външен за правото мотивиращ фактор.

В заключение ролята на съдилищата за съвременния правен ред е анализирана въз основа на идеята за управление на съдиите – критархия, като се предполага, че демонстрираното идеалистично и реалистично отношение могат да съществуват в една правна система.

11. Право и власт: К идее В. С. Нерсеянца о потестарных теориях права – В: Юридическая наука в современном мире: Россия и Болгария, Москва, Проспект, 2020, с. 266 - 282.

Статията разглежда важноста на отношението „право – власт“ за облика на различните правни теории, използвайки идеята на В. С. Нерсеянц за „потестарни“ (властнически) теории на правото и, считам, преобръщайки неговия възглед с оглед влагането на положително значение в тези критикуван от руския автор учения.

Дава се характеристика на либертарно-юридическата теория на правото, като се критикува нейното неприемане на властническото понятие за правото, подмяната на

съдържанието на това понятие, тенденциите ѝ за научна авторитарност (налагане на собствената гледна точка чрез агресивна критика) и историцизъм.

На следващо място е разгледана поредица от български автори, които още по времето на социалистическия период започват да се стремят към преодоляване на властническото понятие за правото в неговия тогавашен вариант и създаване на някакво ново, анти- или неетатистко понятие за правото. Статията обосновава разбирането, че идеята на Нерсисянц за съществуването на властнически (потестарни) теории за правото е полезна, защото – като изключим неговата необоснована критика, насочва вниманието ни към централния характер, което отношението „право – власт“ носи за правния позитивизъм. В заключение се посочва, че е възможно да се разглежда съотношението между потестарни и авторитарни теории на правото, редуващи се в циклите на развитие на правната наука.

SUMMARY OF REVIEWED PUBLICATIONS

of Simeon Groysman - candidate in a competition for the academic position of "Associate Professor" in the professional field 3.6 Law (General Theory of Law) in the Law Faculty of Sofia University "St. Kliment Ohridski ", announced in SG no. 57 / 26.06.2020

1. **Law and power. From the Unlimited State to the Postmodern Supremacy of Rights [In Bulgarian], Ciela Publishing House, Sofia, 2020, 444 pp. (Hereinafter for short: "Law and Power", references are given through the system of paragraphs used in the book).**

The presented monograph examines the relationship "law - power" on the plane of the conceptual analysis of the general theory of law, the philosophical problems of limiting power through law and the development of relevant legal ideas. The book consists of an introduction, seven sections, a conclusion and a bibliography.

The introduction of the work formulates the research problem and justifies the choice of the topic. The "law - power" relationship is implicit in any act of legal regulation, use of rights or obedience to the law. The general goal of the book is to formulate a "**pro-Kelsenian**" legal theory on the relationship between law and power, placed on the border between the general theory of law and legal philosophy.

The first section of the book is entitled "Methodological basis of the study". It presents the main legal concepts used in the text - fact, norm, law, legal norm and legal principle, subjective right, legal obligation (§ 1.); a distinction is made between the scientific fields of legal theory and the philosophy of law as sciences, modeling the existing law and the law as it has to be (§ 2.). The methodology used (§ 3.) is presented through the role given to the general scientific methodology for the study of law and the application of value positions in the process of describing and criticizing the existing and the designed law. A separate paragraph (§ 4.) focuses on the juridical method as basis for legal positivism and the practically oriented general theory of law.

The second section of the study is called "Law and Power - Conceptual Foundations of the Problem". The question of what is power as a social and normative phenomenon is studied in detail (§ 5.), the types of power (§ 6.) are distinguished with an emphasis on the factual and normative powers. V. S. Nersesyants' libertarian-juridical theory (либертарно-юридическая

теория права) is analyzed as an introduction to the problem of the existence of an element of power in the concept of law, respectively what is the role of power in the formulation of the legal concept (§ 7.). The next paragraph - § 8., uses the comparative basis of the outlined key post-Soviet theory of law to make a comprehensive overview of Bulgarian interpretations of the "law - power" relationship during and after the socialist era. § 9. analyzes coercion as a key positivistic characteristic of the concept of law. I defend the view that the element of psychic coercion in law is underestimated. Psychic coercion is used much more often than physical coercion in legal practice and therefore law must be defined not so much by the physical nature of its coercion as by the organized nature of legal coercion. In § 10. the law is analyzed as an order of power by considering the characteristics that the system of power relations establishing it gives in connection with the ideas of efficiency, centralization, coercion and the possibility of using physical force.

As a kind of counterweight to the analysis of the way of coercive interfering in the life of the individual, in § 11. I present the principles limiting the legal-power influence through the idea of legality. I call "legality" the typically legal mode of influence, which distinguishes regulation on the basis of law from arbitrary rule. In this direction, I analyze the meaning of the term legality and propose a classification of the law-making and law-applying principles of legality on the basis of the cultural expectations to the legal order established in the Western world. These principles currently have the status of valid legal standards applied by the courts.

The third section of the book, **Potestas et Auctoritas**, examines the basic distinction between these two power concepts in Western European culture, its historical origins (§ 13.), modern linguistic dimensions and difficult translatability (§ 12.).

Section **“IV. The Three Historical Epochs of Law”** explains the historical processes and typifications that provide a basis for tracing the thinking about sovereignty and the relationship between law and power. For this purpose, I analyze the significance of historical typifications for legal theory in general (§ 14.) and summarize how the Russian theoretical construction for “understanding of law” (правопонимание in Russian) is used as a unity of view for a certain concept of law, ie for the answer to the question “what is law ” and the related approaches to it as scientific subject (§ 15.). On this basis, I propose an axiological and instrumental understandings of law, which are characterized as pure types and traced in the historical specifics of traditional and modern law, respectively, §16.-§17. I call the contemporary epoch - as far as the Western world and especially Europe - is concerned, 'postmodern law'. In § 18. postmodern law is defined

by its mainly instrumental views, but also by crucial axiological features that distinguish it from modern law.

The fifth section of the book is devoted to sovereignty as a basic concept that makes sense of the relationship between law and power. The role of sovereignty in thinking about law (§ 19.), its prehistory in antiquity and the Middle Ages and its development in modern times (§ 20.) is traced. A separate paragraph examines the defining role that sovereignty played in positivist theories of law in the nineteenth century (§ 21). A detailed analysis is given to the teachings of the Dutch professor Hugo Krabbe and his idea of the sovereignty of law and to the demystifying interpretation given to sovereignty by Hans Kelsen in the 1920s (§ 22. - § 23.). Special attention is paid to sovereignty as a vision of the relationship between law and power in the views of its most famous researcher – Carl Schmitt, in connection with his influential interpretation given by G. Agamben (§ 24.). After demonstrating the risks of the radicalized doctrine of sovereignty and its opposition to the rule of law, the contemporary dimensions of the problem (§ 25) are considered, related to the idea of the current impossibility of the concept of "sovereignty" and the introduction of the idea of "post-sovereignty".

Section VI. contains the main interpretive theses of the work, aimed at understanding and using Kelsen's theory of law and offering an understanding of the Basic Norm in the "Pure Theory" as a projection of power relations, offering us a clear legal sociological view of the "law - power" relationship. For this purpose, the foundations of legal normativism are presented in detail (§ 26.), the theory of the Basic norm itself is examined in the light of the relevant part of its many readings (§ 27. - § 28.). The proposed thesis of the Basic Norm as the legal meaning attributed by jurists to a specific power situation in society (§ 30.) is substantiated in detail as an idea which, although not explicitly shared by Kelsen, can be found implicitly possible in some of his important passages (§ 29.). In the conclusion of the section the Basic norm is compared to the Hartian rule of recognition, in which a clear power element is also found, relevant to the ones presented in the work (§ 31.).

Section VII. - "**Law as an order of empowerments and an order of empowering**", applies the concepts of law and power formulated in the previous sections to basic legal concepts in order to enrich the conceptual apparatus of the general theory of law.

A view of the sources of law is proposed, dividing them into "power" and "non-power" sources, into sources-acts and sources - social practices (§ 33.). I consider and apply in the Bulgarian

terminological context the Kelsenian concept of empowering norms, substantiating in detail their further distinctions (§ 34.). The subjective public rights of the state and its bodies are considered with the argumentation of the thesis about the distinction of powers-rights and powers-obligations (§ 35.), after which the attention is focused on Windscheid's theory (§ 36.) about subjective rights as powers and the relevant analogy of power and non-power forms of subjective rights in private (§ 37.) and in public law (§ 38.).

The next two paragraphs (§ 39 - § 40) consider the role of postmodern "strong" courts in the modern legal order through their functions of law development and control over the various authorities. Their main goal in the current ideological context of law is to guarantee the "supremacy of rights" – a concept that I formulate to show human rights as a fundamental value, configuring a new type of rule of law (§ 41). The technology for judicial control over the authorities, which is the basis of the multilevel structure of law (die Stufenbaus des Rechts in Kelsenian terms), is demonstrated by expanding the concept of legal sanction in (§ 42.), which further develops Prof. Zhivko Stalev's view of the judicial process as "protection and sanction", transferring its features on the structure of legal regulation in general. The described understandings of the functioning of the legal order are summarized and given as a complete model in the final § 43., which considers the legal order as an order of powers and an order of authorization for norm-creation and norm-application and presents the idea of joint functioning of rights-powers and rights-non-powers as a mechanism of powers, counter-powers controlling them and anti-powers or liberties which outline the sphere of inviolable autonomy of individuals.

The **concluding remarks** of the work expose the dangers of assigning the state to numerous new powers for social control, turning it into a huge and highly technological panopticon prison for the society – a problem especially relevant in Bulgaria.

The **bibliography** of the cited literature includes 144 titles in Cyrillic and 128 titles in Latin alphabet.

2. Republican Legality and Emergency Power: Reflections on the Machiavellian Reading of the Roman Dictatorship [In Bulgarian], *Ius Romanum, Iuventutes* 2017, pp. 1-12.

The article examines the interpretation that Machiavelli gave in his commentary "Reflections on the first ten books of Titus Livius" to the institute of dictatorship, applicable in the law of the Roman Republic. I trace the connections of this institute with the state of emergency provided in most constitutions of the world and its interpretation given by Carl Schmitt in *Die Diktatur*. The conclusion of the article confronts in a contemporary context Machiavelli's ideas about the legally limited dictatorship serving the republican spirit and the Schmittian dictatorship, creating an order parallel to the law to preserve of the political community.

3. Legal principles as purposive legal standards [In Bulgarian] - In: *Scientific Readings on Legal norms and Legal Principles*", ed. Pl. Panayotov, D. Valchev, Kr. Manov, S. Groysman, Sofia, "St. Kl. Ohridski" Publishing House, 2017, pp. 333-349.

The article presents a comprehensive terminological understanding in favor of distinguishing legal norms from legal principles and the use of the term "prescription" (and not the Kelsenian "norm") to denote different kinds of legal standards in Bulgarian. Legal prescriptions are further subdivided into general (norms and principles) and individual (rights and obligations). Based on the Kantian division of hypothetical and categorical imperatives and the understanding that purpose can be explained as a desired position that must be achieved and/or maintained, I propose the understanding that legal principles are general prescriptions of a categorical and purposeful nature. Through a legal principle, the legislator establishes a certain social purpose as binding for the addressees of the law, and its compliance becomes mandatory in the development of all relations in the legal system (under the general principles) or in the relevant legal branch.

In the concluding paragraph of the article, the understanding of the "purposive nature" of the principles is expanded in the context of Jhering's theory on law and purpose and the relevant interpretation of the same relationship given by Pound.

4. Criminal law as protection of values [In Bulgarian] - In: Scientific readings in memory of Venelin Ganev and Nikola Dolapchiev, Eds. Pl. Panayotov, D. Valchev, S. Groysman, Kr. Manov, Sofia, "St. Cl. Ohridski" Publishing house, 2017, pp. 292-312.

The presented article substantiates the role of the axiological method in legal analysis and directs its use to answer the question of which is the object protected by criminal law. For this purpose, I analyze the development of the prevailing understanding in Bulgarian criminal law science that certain social relations are the object of the crime. This idea has been arguably criticized as obsolete and emptied of practical content after the demise of the close connection of legal science with Marxist sociology. As an alternative, I propose the view that certain values are the object of crime.

The idea is traced in N. Dolapchiev`s works and argued by defining a value-neutral notion of value (sic!), based on the stated distinction between facts and values and insisting that an objective analysis of the value notions embedded in the norms is possible, although they are not neither absolute nor universal. In view of the above, the penal code is considered as a codification of values, criminalization as a value process, and the criminal debate in society - as a moral debate, showing us contemporary moral problems.

In conclusion, I examine the issue of the formation of values as a process of social psychology in the rarely studied by lawyers sociological theory of Venelin Ganev.

5. Law and Power: Dialectics of Boundary [In Bulgarian] - In: Law and Boundaries, ed. D. Valchev and S. Groysman, Sofia, "St. Cl. Ohridski " Publishing house, 2018, pp. 163-186.

This article develops in detail the abstract idea that by empowering certain subjects, the law at the same time limits their power, and different power - by virtue of their existence - already limit each other. Power, after all, is also a limit imposed on the freedom of subordinates. I see the "dialectic of the boundary" between law and power in the dual nature of legal regulation, in which empowering regulation assigns a certain power, but at the same time regulated empowerment is also limited empowerment.

The article conceptualizes the relations between the concepts of power, law, force and volition, distinguishing between legal and factual powers and analyzing the mutual influences

between the latter and the law. Numerous examples demonstrate and explain the existence of unregulated de facto powers, as well as de facto powers that are in conflict with legal requirements. The basic norm is considered as an expression of Kelsen's explanation of the relationship between law and power, as a point of contact between them and a way to make sense of their mutual transitions and transformations.

§ 4 presents a – as far as I am concerned, a previously unformulated "paradox of the boundary between power and law", according to which "the freedom of action [to create a certain norm] results in self-restriction of this same freedom [due to the subsequent binding of the norm and for the legislator himself]" (see p. 181 et seq.). In this sense, the law-creating will expressed through the procedures validated by the Basic Norm becomes a norm, limiting the same will through the traced stages of "transition" from will to norm, "stabilization" and "distancing" of the new rule in time.

6. The power to punish and the power to educate [In Bulgarian] - In: Contemporary challenges to criminal law, eds. Pl. Panayotov, G. Mitov, N. Kuzmanova, Sofia, "St. Kl. Ohridski" Publishing House, pp. 275-290.

This article examines the various purposes of punishment in Criminal Law and focuses on the exclusive – in comparative perspective, role given by the Bulgarian Penal Code to re-education (also known as rehabilitation) as a main purpose of punishment. After the proposed conceptualization of the various principally possible goals, the Bulgarian model is considered in historical retrospect in relation to the socialist legislations that influenced its creation in 1968. The re-education function was analyzed as an invention of the Enlightenment and the idea of Modernity for social education as a state function. I analyze the early Soviet criminal legislation, which favored re-education in the 1920s, while in the criminal law reform of the USSR in 1958-1960, on the contrary, gave important role to retribution among the other purposes of punishment in Soviet criminal law. On this background we see the original and radical nature of the Bulgarian choice for the re-education as key purpose of punishment.

In the concluding part of the article, this solution is compared with some opposing trends in the English-speaking world and with current social expectations of Bulgarian society for retribution and an increase in the intensity of state repression.

7. The Omnipresent Administration [In Bulgarian], *Ius Romanum*, 1/2018, pp. 548-591.

The article examines the Roman linguistic and legal concept of "administratio" and the related contemporary concepts of governance, justifying the possibility of two basic types of governance – through direct prescriptions (orders) and through general prescriptions (norms). Government by an administrative apparatus through a system of legal prescriptions is shown as inherent in modern administration and state based on the sociological analysis of Max Weber. In the next place the similarities of this model with ancient Roman practices are pointed out. This substantiates the thesis of the existence of a "Roman premodern modernity" in the field of administration.

The concluding part of the article demonstrates the importance of the idea of the "omnipresence" of the administration, understood as increase of social control and the importance of administrative processes and legislative overregulation for social life. On this basis, I analyze the anti-utopian doubts substantiated by authors such as H. Arendt and H. Marcuse about the risks and totalitarian potential of the rationally organized and technologically well-equipped administrative control over the society.

8. Sovereignty of Law and the Legal State: A Contemporary Point of View on the Theory of Hugo Krabbe – In: *Rule of Law at the Beginnings of the Twenty-First Century*, ed. M. Belov, Eleven International Publishing, 2018, pp. 45-68.

The article develops the analysis of the concept of sovereignty from the beginning of the Renaissance to the era of High Modernity, which was later further developed and incorporated in the text of the presented monograph.

I trace the development of the concept of sovereignty to the theories of Bodin and Rousseau and analyze the role of the decline of theories of natural law for the emergence of statist theories of power in the theory of Max Seydel as an author representative for an important pro-state theoretical tendency.

Further in the text I analyze Jellinek's view on sovereignty, as well as the emergence in his work of the idea of legal self-limitation of the otherwise sovereign state. The development of this "legal voluntarism" reached its apogee in Kelsen's work, according to which a norm can be of arbitrary content if it is created in a way valid for the given legal order. This view and the positivist

school in general are criticized by the analyzed works of Hugo Krabbe, who created the idea "sovereignty of law" to limit state power at conceptual level. His theory opposes the sovereignty of law to the authoritarian/absolutist power (Obrigkeitsgewalt). In conclusion, I examine Krabbe's idea with its potential for democracy and civil society in contemporary Balkan and Eastern European context in view of the risks of legal populism and referendum democracy.

9. On the symbolic power of the Bulgarian criminal law [In Bulgarian] - In: Scientific readings on the topic "Sanctions in law", eds. Pl. Panayotov, D. Valchev, Kr. Manov, S. Groysman, Sofia, "St. Kl. Ohridski" Publishing House, 2019, pp. 403-417.

This article examines a possible application of the concept of "symbolic power" in jurisprudence on the basis of the sociology of the Pierre Bourdieu, who defined symbolic power as a power to construct reality, to create a worldview by legitimizing certain social ideas, including by drawing dividing lines in society. It is possible to use the term in a legal context, as each legal norm contains an assessment, creating "correct" social states and sanctions for "wrong behavior". As a result, a complete vision of "good" and "evil" is created, valid from the point of view of the specific legal system. That is why law can be seen as an instrument of symbolic power that exerts its influence through the psychological power of the influence of legal institutions. My statement substantiates the thesis that criminal law has a particularly high degree of the described characteristics of symbolic power, because it is aimed at the general public, states the position of the state on important moral issues and regulates the most severe interference in private life. The second part of the article shows that Bulgarian criminal law is currently turning its symbolic power into a vanishing one, insofar as over-regulation and the constant increase of sanctions do not give the expected results, discrediting the ability of this branch of law to fulfill its functions according to mass expectations.

10. Legal Realism versus Legal Ideology: On Explanatory Models of Judicial Activism – In: The Role of Courts in Contemporary Legal Orders, ed. M. Belov, Eleven International Publishing, 2019, pp. 139-152.

This article, originally presented as an Erasmus Week report at Sofia University Law School in 2019, addresses the issue of explaining and criticizing/legitimizing judicial activism, understood as the practice of courts to create new norms and principles, creatively interpreting already established legal standards. The article presents the ideas of skepticism about the norms and facts in order to show the basis of legal realism and, accordingly, the difficulty of directly "calculating" the legally binding results without the corresponding mediating processes of legal interpretation in law-applying. The explanation for this process is made possible by focusing on the role of "strong courts" in resolving "hard cases". Two points of view are presented in this direction. According to the first, each legal system has its own ideology - a set of valid legal principles that are understood and applied by judges. According to the legal-realistic approach, the interpretation of the principles is rather an authoritative process of creating new rules by the courts, and the process of interpretation has a much more (law-)creative character. According to the "idealistic" approach, judges share legal principles and feel obliged to apply them, and according to the "realistic" interpretation of these principles is based on the political context of society as an external motivating factor.

In conclusion, the role of the courts in the modern legal order is analyzed on the basis of the idea of governing judges - criterion, assuming that the demonstrated idealistic and realistic attitude can co-exist in a legal system.

11. Law and Power: On the idea of V. S. Nersesyants of power theories of law [In Russian] - In: Jurisprudence in the modern world: Russia and Bulgaria, Moscow, Prospect, 2020, pp. 266 - 282.

The article examines the importance of the "law - power" relationship for the appearance of various legal theories, using the idea of V. S. Nersesyants for power theories of law and overturning his view attaching positive meaning to these type of theories. The libertarian-juridical theory of law is characterized by criticizing its opponents, substituting of the content of notion of law and tendencies for scientific authoritarianism (imposing one's own point of view through

aggressive criticism) and historicism. Next, I examine a series of relevant Bulgarian authors, who began to strive to overcome the power notion of law during the socialist period and create a new, anti- or non-statist notion of law.

The article substantiates the understanding that Nersesyants' idea of the existence of power theories of law is useful because, apart from his unfounded critique, it draws our attention to the central character of the "law-power" relationship for legal positivism. In conclusion, it is stated that it is possible to consider the relationship between theories of law based on power or on authority, alternating in different cycles of development of legal science.